\RREIRO

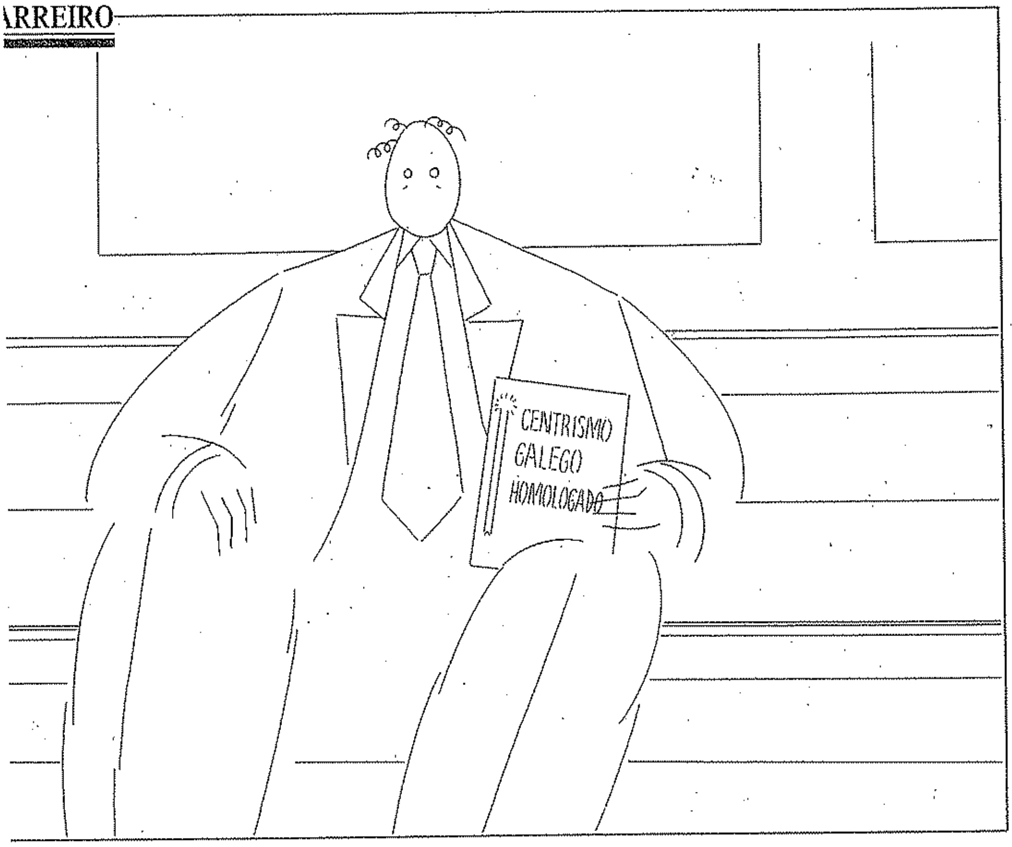

LILITH

A leona

Por CARMEN BLANCO

i particulares figuras de
as distintas, coma as de
ı Zambrano ou Federica
seny, que ficaron en nós
aqueles ollos das nosas
en os cales a nosa historia
n ollos, que dicía Xohana
s recollendo a matriz xe-
tal que guía a nosa vida de
·es. O pensamento poético
ımbrano é xa só memoria,
permanece aínda en Tou-
o ímpeto da ideoloxía
uista, mentres a CNT
te na súa loita antiestatal
mundo do traballo produ-
feitos simbólicos como o
e bautizo dun Centro de
en Vallecas co nome de
ica Montseny.
ida desta libertaria contén
ı anaco da historia ibérica
opea, desde os comenzos
ovemento anarquista no
viron os seus pais, ***Federi-***
ales *e* ***Soledad Gustavo,***
exilio que non remata, pa-
polos esforzos a prol dun-
eratura popular libertaria
ctivismo ácrata ao longo
nvulso século XX. Mais,

pese a este labor continuando duns setenta e cinco anos, é sempre recordada sobre todo polos seis meses nos que, afrontando de cheo as contradiccións, exerceu como ministra de Sanidade e Asistencia Social no Goberno de Largo Caballero e promulgou unha sinxela, clara e pioneira lei de aborto, ao tempo que organizaba Casa de Repouso para combatentes, Fogares Infantís ou Liberatorios da Prostitución.

Esta faceta pública de iniciadora convive cunha dimensión privada de muller da súa casa, que limpa, frega, fai a comida e vai de compras, segundo ela mesma ten explicado. Porque Federica foi educada na particular moral libertaria dos seus proxenitores e viuse moi influenciada pola pedagoxía roussoniana da súa nai, quen lle ensinou a ler e escribir e dirixiu a súa formación autodidacta sen mandala nunca á escola. De maneira que, xa adulta, insertarase, dentro do abano ideolóxico anarquista, na ponla partidaria da familia baseada na parella asentada sobre o amor libre. E no seu caso, a unión con Germinal Esgleas, cimentada por fortes afinidades, foi perdurábel e dela naceron dúas fillas e un fillo.

Estamos, pois, ante unha forxadora da historia, para dicilo coas súas palabras, ante unha desas mulleres útiles para calquera causa útil, como o foron antes outras librepensadoras, nihilistas e libertarias nas que ela se recoñeceu dalgunha maneira: coma a comuneira Louise Michel ou a anarquista Emma Goldman, entre outras. Mais, a diferencia destas, Federica Montseny non se proclamaba feminista e mantiña as súas discrepancias coa agrupación libertaria ***Mujeres Libres****, que propugnaba a autoemancipación feminina desde a independencia.*

A leona*, coma é apodada, soña só en roxo e negro pero, quérao ou non, a súa vida apoia tamén o violeta.*

Visión ancestral

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

O Consello de Ministros indultou ó xinecólogo Sáenz de Santamaría, acusado de efectuar un aborto a unha moza de catorce anos, que desde os oito, era violada por un primo de máis de cincuenta anos. Foron case sete anos, de agresións, abusos, violacións e humillacións. ¿Non entraba, este caso, no terceiro dos supostos —a violación— da lexislación vixente? O propio Felipe González dixo que durante o seu mandato, ningún médico ingresaría na cadea por unha cuestión de aborto. Unha vez máis ponse en evidencia as carencias e ambigüedades da vixente Lei de aborto. Nin Goberno, nun xuíces, nin representantes de diferentes colectivos sociais están de acordo co que temos nesta materia, e a maioría pide un cuarto suposto ou a fixación de prazos buscando un consenso a fin de conseguir unha lexislación do século XXI.

O mesmo Sáenz de Santamaría declarou que agora hai máis procesos que na época de Franco e se centran, masivamente, nas mulleres das clases máis baixas. O periodista Ramón Pi no xornal «El Mundo» escribe: «Lo que el ginecólogo hizo fue una de estas cosas: o descuartizó a la hija de la desventurada adolescente, o la trituró a mano con una cucharilla afilada llamada legra, arriba y abajo, sacando los trozos, contándolos luego para asegurase de que no quedaba la cabeza, o una pierna, dentro. Hay que modificar la ley para que ninguna hija pueda recibir la muerte de esta forma» (sic).

Pi debe ser dos que teñen unha visión ancestral da muller-productora e reproductora, sometida por un lado á explotación e polo outro a ser un receptáculo seminal do macho dominante. Pi non desexará tampouco unhas imprescindibles medidas preventivas en materia de sexualidade e contracepción para a evitación de embarazos non desexados.

O señor Fraga Iribarne afirmou en Barcelona, hai días, que «as mulleres mellórano todo».

Nosoutras as mulleres quixeramos cambialo case todo para mellor, para conseguir unha sociedade máis sá física e psíquicamente. Ramón Pi para a súa desgracia, e a nosa fortuna, non é muller.

ez el desacato

Por PEDRO ALTARES

Aborten ese aborto

Por ANA LISTE

Es una confusión formidable.

fecundan y, ya, se hacen crecer

Sandino e os xornalistas

Por TAREIXA NAVAZA

Non vin a película de Miguel Lití, «Sandino»,e descoñezo a visión que dá do extraordinario paladín da liberdade; pero é gracias a tres xornalistas coetáneos seus polos que sabemos moito da súa vida e obra: Carleton Beals, norteamericano de «The Nation», o mexicano Maraboto e o basco Ramón de Belausteguigoitia. Despois do «crack» do Caribe caeron os prezos e as vendas do café e das bananas. O desemprego apareceu no campo e nas vilas, os desaloxos campesiños aumentaron, houbo moreas de folgas... e os dictadores chegaron rapidamente, contando sempre co apoio de Washington. Augusto César Sandino chegou a xeral dun pequeno exército do pobo, co que pelexou durante sete anos contra os 12.000 invasores. En 1928, cando estaba consolidada a guerra de guerrillas Sandino falaba co xornalista Beals ó que presentou as súas demandas: evacuación do territorio de Nicaragua polos marines; o nomeamento dun presidente civil e por último eleccións vixiadas por Latinoamérica. Sandino confirmoulle que non aceptaría endexamais ningun posto no goberno nin pensión ou soldo. En 1933 mantivo conversas co xornalista basco Ramón de Belausteguigoitia. Sandino confesoulle «o que necesitan os indios é instrucción e cultura para coñecerse, respetarse e amarse». «Nós non somos militares, somos do pobo, somos cidadáns armados. «O noso movemento é nacional e antiimperialista, e no terreo social non queremos que o traballador sexa humillado e explotado». Respecto da inmigración —tema tan tristemente de actualidade, arestora, en España— Sandino dicía: «Aquí hai moita terra que repartir. Os estranxeiros serían ben recibidos como irmáns, cos brazos abertos, pero a condición de que respeten os nosos dereitos e traten ás nosas xentes como iguais». En 1933 foi invitado polo Presidente Sacasa a unha reunión decisiva en Managua.

Non retornou. Foi asasinado por Anastasio Somoza (cumprindo a orde dada polo embaixador norteamericano Arthur Blis Lane) que non tardou en instalarse no poder. Sandino non puido cambia-la vida e os seus herdeiros —os sandinistas— tampouco. Como sempre o grande irmán do Norte impediullos.

Antaño, los ricos daban lim
bres. Hemos progresado tant
rre al revés: las naciones po
nan a las ricas. Lo hacen no
les a vil precio materias prim
y comprándoles a precios el
tos manufacturados muchas
rios. También lo hacen regal
valioso que poseen: cerebro
particular cerebros adiestrad
gación científica o el disei
Uno de los transplantados a
fisiólogo Marcelino Cereiji
emigrar a México a causa d
de 1976. Cereijido, hijo de es
italianos, acaba de publicar
autobiográfico muy bien esc
tan lleno de chispa que se lee
título del libro es llamativo
«La nuca de Houssay. La ci
entre «Billiken» y el exilio»
tura Económica, 1990). Hou
mer premio Nobel argenti
(luego hubo uno más). Ya v
nuca. En cuanto a «Billiken»
ta infantil tradicionalista y,
go aburrida, que, como dice
señaba que todos los hombre
buenos o por malos) de nii
obedientes y respetuosos.
Mafalda, habían tomado la
días y jamás habían faltado
reijido dedica su libro «A to
argentinos que comieron del
cimiento, fueron arrojados
tratan de ser felices en esa e
Argentina de Ultramar en l
ron por fin trabajo y respet
trabajo y respeto, bienes esc
ses subdesarrollados, part
aquellos donde el autorita
arraigado como en Argentin
La acción transcurre en l
tes y después de Perón) y 6
jes centrales del libro son e
los doctores Bernardo
Eduardo Braun Menéndez,
lla internacional y los men
de Cereijido y de decenas
gadores biomédicos. El au
cómo llegó a la investigació
«mera» curiosidad. Dado qu
ra vez recibía explicacio
pronto aprendió a formular
cuenta. He aquí un ejemp
«pibe» Marcelino había ob
su círculo, los abuelos ha
sus hijos lo comprendían p
ban, y los nietos no lo co
«desarrollé mi primera hip
que habría de ser tan erró
las que generaría más tard
fesional, pues llegué a pens
que uno envejece se vuel
cursar medicina en los años
al estudiante «la oportuni
los restos y los ecos de una
da desde hacía treinta año

El general y el periodista

Por RICARDO UTRILLA

s resulta que era cierto, que en la película un bueno. En la película en diferido de la a del Golfo, que no resultó un largometraje. chico», pues, ha resultado ser el general Powell, como tantas almas candorosas sos- ban, sin saber muy bien por qué, y no se ın a proclamarlo.

ı su aire más intelectual que militar, su aco- a sonrisa y sus suavizados rasgos negros, la na autoridad del Pentágono no sólo se opu- ı guerra del Golfo sino que le impusieron la ón de Panamá como hecho consumado.

afirma nada más y nada menos que Bob 'ward, el «nixonicida», espejo y modelo de listas en el mundo entero, en su último li- ·Los comandantes».

Instinto

y que creerlo. Cuantos, durante la extraña ı del Golfo, arremetieron con estruendo e ntra el presidente Bush y sus acólitos, de- siempre a salvo extrañamente al general l, estarán de enhorabuena.

una vez, su instinto no les ha fallado.

to a los malos, el irrecuperable Bush y el do Schwarzkopf, aparece sin tacha y sin re- e, como no podía ser de otra manera, el re- ıtante de la raza antaño esclavizada.

«Sheriffs»

no en una típica película americana de otras s, el protagonista no sólo es bueno, sino bue-), además de inteligente, luchador y patriota. :as veces la realidad se ha ajustado tanto a la ficción, hasta el punto de que, es preciso insistir, el héroe, antihéroe en este caso, es un «hombre de color».

Y no es desdeñable que la excelencia del sheriff-general haya sido revelada y defendida por un sheriff-periodista.

Habitualmente, y en particular desde el Watergate, que le dio la estrella a Woodward, los periodistas son más dados a la caza del facineroso que al elogio del honrado.

Lo bueno o normal, ya se sabe, no suele ser noticia.

Pero también es sabido, al menos por los informadores de primera como Woodward, que sí lo es cuando resulta excepcional o inesperado.

Paloma negra

Descubrir al gran público que el más alto jefe militar de la primera potencia mundial no es un belicista ávido de víctimas proletarias y tercermundistas puede que no resulte tan espectacular como lograr la dimisión de un presidente pero sí constituye, sin duda, una buena y tranquilizadora noticia, para los tiempos que corren.

Con esta historia, pues, se deshacen provisionalmente dos tópicos: el del general americano mataindios compulsivo, tipo Custer, y el del periodista americano tumbaidolos, tipo Bernstein y Woodward.

Que sea éste precisamente el desfacedor de ambas imágenes no hace sino añadir gloria a su nombre.

Tanto militares como periodistas habrán de felicitarse por ello.

HUMY CHUMEZ

Os inxustos

Por TAREIXA NAVAZA

Un día despois da súa estrea, o delegado provincial da Consellería de Educación, señor Pérez Rivas, prohibiu a representación de «Os xustos», de Camus, por «Produccións do Noroeste», no salón de actos do Instituto «Xelmírez» en Compostela. O espectáculo que estaba programado para un mes, contaba coa autorización do director do mentado instituto, da Dirección Xeral de Ensino Medio —dependente da Consellería de Educación— e coa subvención de cinco millóns por parte da Consellería de Cultura. As razóns dadas para a prohibición parécenme inconsistentes e pataconeiras: ¡É incrible que agora que mesmo o presidente, señor Fraga, se achega a Oxford a promociona-la nosa lingua, se faga tal desfeita cunha das manifestacións máis importantes da cultura dun país. Se a medida tomada se aplicase de forma xeneralizada en Galicia, suporía a paralización do 80% das representacións teatrais que na actualidade se poden desenvolver aquí, pois todas elas se fan en centros educativos e nas mesmas condicións, incluindo os circuitos teatrais que organiza a propia Consellería de Cultura ou o mesmo Festival de Teatro de Ribadavia. Esta prohibición ¿vai favorecer ó noso idioma e á nosa cultura? Será todo o legal que vostedes queiran —que o dubido— pero é tremendamente inxusta, e a moitos fainos pensar en censura.

¿Prohibiuse porque «Os xustos» é unha obra comprometida e de grande actualidade, porque ía haber conferencias e debates, ou porque o traductor galego é o deputado Beiras, ou porque a compañía representara hai pouco «O retorno a Tagen Ata», de Ferrín, ou quizais porque a maioría dos actores son nacionalistas ou porque un dos actores —antigo compañeiro de Reixa na TVG— é crítico co cumio da RTVG? Esto, cando se fai dende o poder non deixa de ser un ataque directo á liberdade de expresión. O delegado-censor vive nun tempo que cremos xa superado, e coa súa actitude mostra que a Administración e as persoas que traballan en Galicia por normaliza-la nosa realidade cultural, viven en dous mundos enfrontados. Din que rectificar é de sabios. ¿Darannos esa satisfacción?

Galicia e a xente do teatro merecen outra política cultural.

revela un vencello máis intenso do posible au-
coa fala do seu país.
ibondan ao longo do poema, que ata entón se
ntiña inédito, palabras da comarca luguesa
xa se empregaran na «Alborada». O senti-
nto, a retórica, son típicamente románticos.
castelanismos, o acento, ata o corte formal,
n dunha historia que amosa carácter inequí-
o. Tamén a paisaxe. Nos versos atópase, ne-
o, o ambiente paisaxístico que o poeta captou

«Un bó amigo, un campo; eis a felicidade».

Sen dúbida, no libriño do que estamos a falar, descóbrese unha nova e posible proba do labor literario en galego de Pastor Díaz. Emotivo, romántico, o poeta viveirense confírmase como intérprete melancónico e saudoso do íntimo noso. Porque amou sempre a Galicia, aínda nos días que poideran parecer de maior alonxamento. En calquera caso, mantivo vivo na lembranza o eco dos silandeiros recantos da comarca natal.

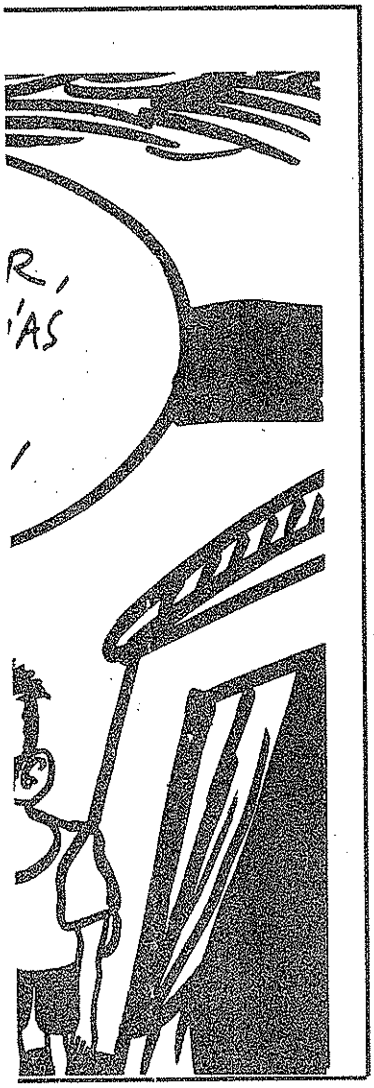

¡Non existimos!

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

O Concello de Santiago e a Xunta de Galicia ofrecerennos unhas moi interesantes xornadas de «Cine e medios de comunicación». Ó longo de oito días proxectáronse en Compostela, películas e fixéronse debates relacionados coa batalla das audiencias, a «TV basura», os mass-media como adormecedores sociais, a liberdade de expresión e a honorabilidade das persoas, a ética xornalística, prensa e poder... Os temas son da máxima actualidade se temos en conta a manipulación-/desinformación sufrida durante a guerra do Golfo e as recentes conversas telefónicas do número tres do PSOE transmitidas por unha cadea de radio. Foi moi interesante escoitar quen manda nos medios, especialmente nos públicos, que tipo de ídolos estamos a crear, a independencia (?) dos profesionais, como se elixen ós profesionais que teñen que facer xornalismo en calquera dos medios, que realidade contamos, como a valoramos, ¿non lle damos demasiada importancia ós políticos ou a algunhas anécdotas da política esquecendo a gravidade de tantos temas e ó resto do tecido social? Quede clara a miña noraboa ós organizadores; pero resulta que entre cincuenta interesantes ponentes só hai cinco mulleres. ¿Non son moi poucas? ¿Non é moi desproporcionada a cifra? Négome a crer que no noso país e no resto do Estado non haxa máis mulleres válidas na prensa, na radio e na TV que poderían ter participado para que fose máis equilibrado o xogo e máis representativo da realidade. Porque vostedes, amigos lectores, estarán conmigo que sinaturas e voces femininas na prensa e na radio, caras e corpos de muller nas televisións hai dabondo. Pero tampouco deixo de pensar no principio, no Paraíso: ¡Eva non era máis ca unha costela de Adán! E con isto non quedan xustificados os organizadores. ¡Porca miseria!

'dad del
de la que
esfase en
ón a los
'lesia pa-
cia posi-
nuestra
son más
son las
Y por
'a sensa-
?, en la
l siglo
os pare-
caminos
los im-
os años
ilio Va-.

nocido,
ia acu-
de dos
omo un
s unas
pulso.
refle-
trina-
apa-
e a la
entre
al pa-
cial.
ositi-
tanti-
ítica
iones
idad
unos
chos
no
tiva
la

ente
la
la
cie-
tre-
la

...nos hacen a todos partícipes del proceso de generación de valores y opiniones, y en una sociedad que disfruta, en riguroso estreno mundial, del privilegio de la libertad de opinión y expresión, resulta contradictorio, y si se me apura molesto, que la Iglesia vuelva a la caduca dualidad entre quien todo lo sabe y quien todo lo aprende, aplicada no sólo a los principios doctrinales, sino también al posicionamiento frente a las cuestiones concretas, más condicionadas por el problema de las alternativas reales que por el intento de encontrar las verdades absolutas.

Yo personalmente sigo sin creer que la Virgen de Fátima se meta en política, y me niego a aceptar, aunque lo haya dicho el Papa, que haya tenido algo que ver en la transformación de la Europa del Este. Reclamo para dicha transforma-... sobre las ruinas de tantas realidades sociales que se derrumban, sin que sienta la mínima necesidad de hacer su propia autocrítica.

Pienso que la nueva literatura eclesiástica corre el riesgo de alejarse de la gente, pero no por sus contenidos o por su posible integrismo, sino porque tiende a arrebatarle al hombre su papel activo en la definición de la salvación y en la adaptación al mundo que vivimos. Una cosa es definir principios, y otra bien distinta es el poner ojeras. Y no es buen maestro el que, para demostrar que todo lo sabe, acaba convenciendo al alumno de que no sabe de nada.

A mí no me importa vivir la tensión creadora entre los cambios necesarios y la gradual adaptación de los principios. Sólo pido vivirla inteligentemente, y es a partir de entonces cuando siento el inmenso placer de la obediencia.

regresar a la patria, con grandes escudos nobiliario.

No hace mucho visité Comillas. El aire era fresco y olía a hierba mojada. Presentí la entrada a Comillas de leer al autor de «Sotileza». A pocos kilómetros están las cuevas de Altamira, capilla Sixtina del arte cuaternario. La Familia Real tendrá la oportunidad de visitar Santillana del Mar, donde la historia se hace historia, donde las calles empedradas se visten de escudos, las solanas recogen soles amarillos y soplan vientos medievales, entre los ecos de la mar. Ciudad que se siente más que se ve como canta en su elegía José del Río Saiz: «un nido viejo y agreste/como éste,/ es lo que a Dios pido yo».

Roubo infame «con cacique ó fondo»

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

A casa das Nais da Praza de Maio de Bos Aires foi saqueada por terceira vez, en pouco máis dun mes. Primero recibiron ameazas telefónicas «xudias de merda, ímolas matar». Hebe de Bonafini a máis coñecida das avoas responsabilizou destes feitos ó ministro do Interior e ó xefe da policía federal. Arxentina viviu entre 1976 e 1983 a máis longa noite de pedra e de terror. Os dictadores encheron de sangue o país. Os militares falaron de 45.000 víctimas entre mortos e desaparecidos. As nais e avoas enfrontáronse á furia e ó odio dos militares cos seus panos na cabeza, coas fotos dos seres queridos esixindo que apareceran. O poder estaba contra elas. Os mass-media tamén. Elas agora tentan recuperalos netos que viven cos asasinos dos seus pais.

Menem, o presidente arxentino, indulta ós responsables de tanto horror, os Viola, Galtieri, Massera... e acusa ás nais e avoas de traidoras á patria por considera-lo indulto unha inxustiza. ¿Pero que se podía agardar dun home que se declaraba socialdemócrata e que chamaba a Alfonsín «vendepatrias» e que o que realmente era e segue a ser é un cacique? Foino como gobernador da súa provincia La Rioja e éo agora coma presidente. Con el as Cámaras non funcionan. Están mudas. Todo se resolve na Arxentina por decreto de Menem, sen consenso. Xa o escribiu o grande C. E. Ferreiro: «Pasaron os cabalos da noite e ven a ialba / Madre, iste é o país das bágoas. Pasaron os cabalos da noite agallopando / Madre, iste é o país do pranto».

e chiquillos.
ıy edad, ni sexo, ni profesión, ni ideo-
ligión, que te inmunice contra ese «des-
en el que cree ya hasta el ministro
y «morir en España» empieza a ser co-
'asta lotería nacional en la que el «gor-
esto y maldito gordo que extraen cada
lías algunos hijos de la gran... Euskadi,

grando, coño! LLeva sangrando años por las heridas incicatrizables de Hipercor, de Zaragoza, de Vich.

Alguien, entre tanta delicadeza democrática de los vivos, debería tener el valor de esgrimir el Código Penal para defender a los muertos. A lo peor, la inclusión de un terrible artículo es la única arma disuasoria que nos queda.

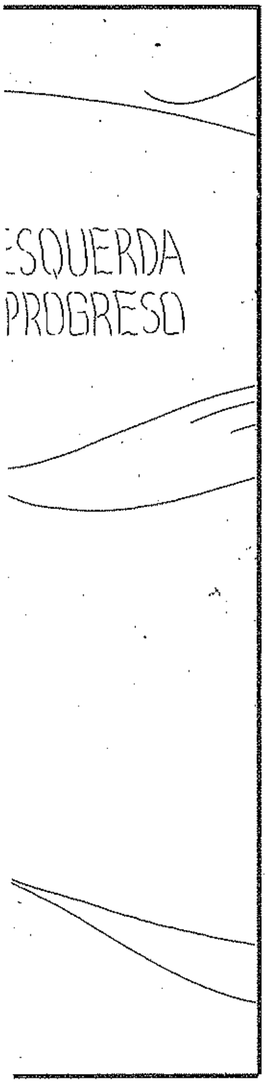

Kissinger e as isobaras

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

A información meteorolóxica revalorízase. Henry Kissinger, un dos homes máis poderosos do mundo —secretario de Estado con Nixon, asesor de Reagan, comentarista de política internacional, premio Nobel da Paz pola súa xestión en Oriente Medio— tiña unha ambición, un soño secreto: se-lo home do tempo. A partir de agora, tóda-las mañáns, na cadea CBS, vai informar ós norteamericanos das condicións meteorolóxicas. ¡Increíble! O home que foi asesor de varios presidentes republicanos, artífice da guerra do Vietnam, xustificador do terror nuclear como elemento disuasorio, alicerce da guerra fría, o que endexamáis daba a cara, pero movía tódo-los fios, teórico do papel hexemónico de USA no mundo, anticomunista visceral... vai falar de furacáns, tormentas, baixas presións, ciclóns, ondas, chuvias, pantanos barométricos, graos de temperatura, etcétera. Médicos, sociólogos, psicólogos teñen estudiado a grande influencia das condicións meteorolóxicas no ser humano —tanto física coma psíquicamente—. O tempo cambia o noso carácter, aumenta as alerxias, os reumatismos, as artroses, os suicidios, a natalidade.

Sería interesante que o señor Kissinger, antes de informar sobre a predicción das próximas horas, nos fóra desvelando algún que outro secreto. Por exemplo, que un día soleado cun estado de ánimo un país centroamericano foi invadido; outro día de brétemas e neboeiros decidiron cambiar a un presidente constitucional en Sudamérica; ou que un día de temperaturas baixo cero unha gran maioría de negros e hispanos fóron ó Vietnam... Todo é posible quizais en USA e na CBS. Dende logo estaría o señor Kissinger censurado en calquera das dúas canles de TV no País Galego. ¡Xa comezo a prepara-la parabólica!

unta, y lo mismo se nos amorcillan en el Doga, uuuh, hasta que acabe la legislatura. Ya avisó el otro día Manuel Fraga, nada más pisar de nuevo Galicia, que hablar de remodelaciones en la Xunta ra una idiotez, a ver si me entiendes, aunque su pueblo muy amado, con las acciones de Permuy, as omisiones de Montero, la declaraciones de Roiay y esas sustituciones de Dositeo, haya empezao a hacer en masa oposiciones a idiota.

Los «fragólogos» es que no han debido estudiar fondo el transcurrir de la «palabra de Fraga» a o largo de la historia, oye. Mismamente, hay dos momentos muy recientes, cuando Barreiro le dice desde Compostela, ¡bastaaaa!, y don Manuel le a su palabra desde Madrid de que el problema lbor queda resuelto en unos meses, aunque luego pasó lo que pasó, claro, o cuando le da su pabra a España entera de que abandona el timón

... no me acuerdo, palabrita del niño Jesús, y podría crearse en España, en Galicia, una enorme asociación de afectados por las amnesias genuinamente fraguianas.

Pero bueno, a lo que íbamos: esta palabra de Fraga es hoy por hoy un arma de doble filo. Por un lado, su puntual cumplimiento con Victorino Núñez puede evitar catástrofes parlamentarias de las que ya está saturada esta tierra, pero, por otro, su obstinación con algunos conselleiros, cuya posible sustitución será una «idiotez», pero cuya continuidad puede ser una tragedia, es una simpleza gratuita para un presidente de todos lo gallegos.

Ya sé, ya sé que a Manuel Fraga le ocurre con la Xunta lo que le ocurría a Iríbar con el Bilbao: que basta con que sean él y diez más. Pero no os olvidéis, tampoco, que el Atlétic de aquella época sólo conseguía ser el equipo menos goleado, pero nunca el máximo goleador. ¿Ustedes me entienden?

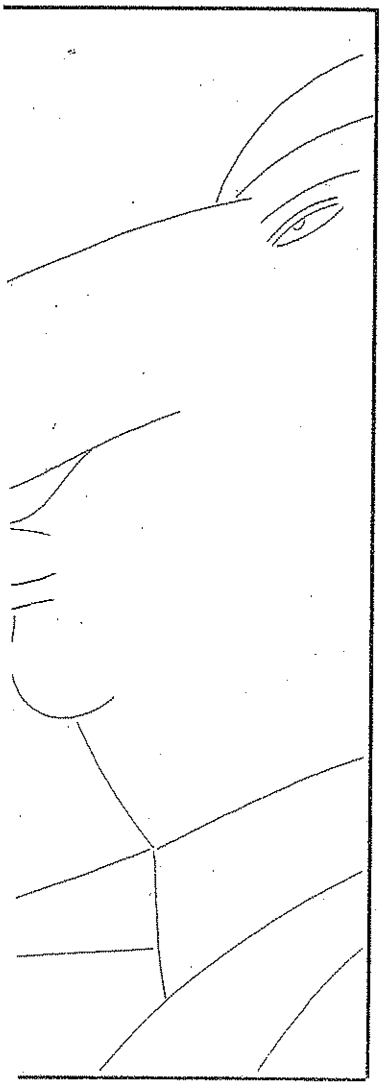

En galego, o que ti queiras... e máis

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

A Universidade de Santiago aposta por unha maior galeguización e fai unha campaña dirixida á promoción do propio idioma de Galicia. O rector Villares dixo que non é impositiva: «Invítase a que se fale, pero non se impón, porque é o camiño que pensamos que debemos seguir para acada-la normalización lingüística en tódolos casos». Queren que sexa persuasiva. Un sobresaliente á Universidade e á empresa ferrolá AGA, encargada de que resulte simpática, intrigante e ata erótica a campaña en tres fases «pensa en algo que non poidas facer en galego».

Pero a persuasión non foi exitosa para o propio Villares, rector, que dirixe unha Historia de Galicia, en 53 fascículos, patrocinada pola Xunta, editada en castelán. Se temos en conta que o director e varios membros do equipo son persoas comprometidas ideoloxicamente co nacionalismo, ¿teremos que falar como o profesor Vega Buxán de belixerancia lingüística? ¿Ou de dobre linguaxe e autocompracencia para axusta-las publicacións ós intereses particulares, como ten denunciado a Mesa pola Normalización Lingüística? O último Premio Nadal, señor Conde, estará esfregando as mans, xa que algúns nacionalistas recoñecen que é máis rendible escribir en castelán. ¿Esquece a Xunta as súas obrigas na promoción do idioma? ¿Non debería, o señor Fraga, antes de fomenta-lo galego en Oxford, persuadir, primeiro, ó seu equipo de goberno? ¿Xa non haberá as mil primaveras máis para o galego que pedía Cunqueiro? ¿Non é de estrañar que unha cuarta parte da poboación teña problemas para concilia-lo sono. Isto da Historia en castelán é moito, unha pasada que dirían os máis novos, os universitarios. ¿Con qué forza moral se lles vai pedir que empreguen o galego na Universidade? ¿Onde estás, Ferrín?

camello pasase por el ojo de una aguja.

Pasen señores, pasen!, y contemplen el más difí- todavía con el que los populares de Cantabria sorprendido al distinguido público. Servidor ni ta ni pone Hormaecheas, naturalmente, pero un tido que seis meses antes había expulsado a ese or del paraíso con un argumento irreversible: ¡en meses puede hundir Cantabria!, y que seis me- después, miradle, le regala cuatro años más de slatura para que culmine el mausoleo, una de , o se ha vuelto loco o es víctima de esa terrible ermedad de la victoria, la que sueña Aznar para 93, claro, cuyo principal síntoma es la profunda vicción de que el fin justifica los medios.

Yo creo que Aznar acaba de inventar en Canta- a el «retroexorcismo». Si te fijas, expulsaron hace unos meses a Hormaechea, que era tal- nte o demo, oye, para liberar a Cantabria de funesta posesión diabólica, y, solo unos cuan- vivencia. Con razón las bases, mientras digieren los sapos de Vigo, la cohabitación de Sevilla o la irreparable pérdida de la Diputación de Orense, exclaman en voz baja mirando hacia allí arriba: ¡Dios mío, cómo hemos caído tan bajo!.

Eso digo yo: ¿Cómo ha caído tan bajo el señor Aznar, cuando los oráculos de Delfos le presagiaban una lenta pero segura ascensión hacia la gloria, si es que existe un lugar de esos en la política española? A mis escasas luces, Aznar ha comido del fruto prohibido. Sueña con ser como Dios, o sea, como Felipe, cuando sea mayor, y está dispuesto a morder todas las manzanas que le pongan delante los Rojas Marcos, los Victorinos, los Hormaecheas, las mil y una serpientes nacionalistas que han descubierto el discreto encanto de tentar a la derecha española. El «retroexorcismo» de Cantabria es la señal inequívoca de que un Fausto habita en la calle Génova...

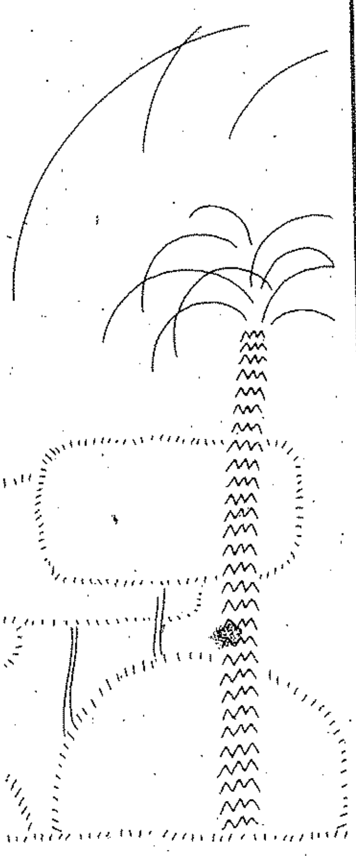

Cabrera Infante gusta da guerra

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

E nisto chegou Cabrera Infante, escritor cubano —londinense— a TV. Chegou da man de Concha García Campoy, que, como recorda o mestre Haro Tecglen, leva moitas destas víctimas anticomunistas ó seu programa para que observemos o drama de quen viron así alisados os seus cerebros. Cabrera Infante manifestou que non lle gusta García Márquez porque é autor de personaxes ó estilo Mary Poppins ou Carmen Miranda; pero si lle gusta o talante intelectual do Papa, o cine en vídeo e sobre todo a guerra. A Cabrera Infante pareceulle xusta a guerra do Golfo, ¡que miseria!, e cre que debería de ter durado máis e ser máis aniquiladora ata facer desaparecer a S. Husein. ¿Pareceulle un número pequeno de víctimas os 200 ou 300 mil civís mortos? Ó escritor cubano encantaríalle participar nos desfiles USA para aplaudir ó xeneral Schwarzkopf, ó que admira; pero a resposta deulla Vázquez Montalbán: «Cos intelectuais propagandistas foron implacables. Nin un par de ringleiras para que desfilaran cantando América, América». A Cabrera non lle preocuparon nin os mortos, nin a inxustiza da guerra, nin a información-desinformación que padecimos.

¿Faría a mili o escritor? Sempre lle queda a opción de viaxar a Miami e facer unha parodia da xura da bandeira como os ínclitos Rafael, Bertín e Julio. Os tres queren tanto á súa Patria que a defraudan índose vivir ó paraíso fiscal de Florida. ¿Non será o ser solidarios e pacíficos a maior defensa dun país, cando as maiores ameazas son a droga, a marxinación, a fragmentación social e cultural, as reaccións racistas...? O demais é un engano, un esprenxer cada vez máis ó Terceiro Mundo para engrandecer ó país promotor da Nova Orde Internacional.

ha respondido, «aaah», que no sé yo si quería
que estaba de acuerdo o todo lo contrario, y,
, antes de colgar el teléfono, me ha ayudado a
de dudas musitando un comentario al margen:
no habrá sido la prensa, Javier, la prensa que
iga con la misma saña a los chicos de don Ra-
que a los chicos de Felipe».

ejos de mí la funesta manía del corporativismo,
, por si acaso no lo ha dicho en broma, que no
, lo que más me apena de estos chicos, prietas
ilas, haciendo guardia siempre bajo los luceros,
fea costumbre de ver la paja en el ojo ajeno,

Pero ha sido bonita la «filípica», oye, al césar lo que es del césar. Ha saltado a los medios, le ha brindado el toro de Filesa al respetable público español, y le ha puesto un par de banderillas que deberían haber hecho sacar los pañuelos a toda la afición española, ay, si no estuviese tan dividida entre aznaristas y felipistas, derechas e izquierdas, como lo estuvo in illo témpore entre belmontistas y manoletistas, monárquicos y republicanos, y todas esas maneras de mantener, por los siglos de los siglos y las siglas de las siglas, las dos Españas que tanto le dolían a Machado.

¿Cando amencerá?

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Iris M. Zavala, profesora da Universidade de Nova Iork, en Stony Brook, moi coñecida polos seus traballos de historia literaria, fixo un estudio da vida e obra de Alexandre Sawa e do seu entorno histórico. Sevillano, nado en 1862, irmán de Miguel, que no ano 1909 estivo á cabeza de «La Voz de Galicia», inspirou a Valle-Inclán a personaxe de Max Estrella de «Luces de Bohemia». Sawa gabou a bohemia e o anarquismo do que se sentiu moi próximo. Escribiu «Iluminaciones en la sombra», que son unhas memorias cheas de paixón, de vida, de amor, de preocupación polos humildes, nas que se funden o privado e o público. O seu lema, a súa constante vital podía resumirse nisto: «Son un home que, de tanto mirar cara a luz, queimou as pupilas». Nunha ocasión estando en Xenebra, Mme. Plehanoff —dedicada á ciencia— preguntoulle: No seu país, ¿que fan as mulleres solteiras que carecen de bens de fortuna, e en que pensan cando soa a hora de da-la cara ó porvir? Sawa respondeulle: «Pois non fan nada e pensan en buscar noivo». E chega á conclusión de que en España o feminismo non significa gran cousa. Aquí —di o escritor— «no noso miserable mundo ideolóxico non nos ocupamos de nada que non sexa a infecciosa política. Os grandes homes recoñecidos e aclamados non son os inventores nin os artistas, senón os matóns do Parlamento, os barateiros da vida pública, os picados de berborraxia e non axudados de verdadeira inspiración». A miseria na muller —engadía— non ten entre nos senón moi poucas saídas: a domesticidade, o obradoiro, a fábrica ou a prostitución. Non ocorre así noutros países mellor tratados por Deus e polos homes. E fala de Gran Bretaña, Francia, Italia e Alemaña e Suiza. Finalizaba o traballo preguntándose Sawa: «pero aquí, entre nos, ¿cando amencerá?».

As cousas realmente cambiaron para mellor pero aínda o amencer non é o diáfano e seguro que quixeramos.

Camariñas, Rianxo, Santiago

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Rianxo foi berce de homes que amaron Galicia e a liberdade: Castelao, Manuel Antonio, Dieste. Camariñas é berce de mans privilexiadas para unha artesanía de gran beleza. Santiago foi a través do Camiño o motor da cultura europea. Nos últimos tempos tres cregos puxeron de actualidade estas tres vilas. Os párrocos de Rianxo e Camariñas montaron o espectáculo diante dun feixe de nenos/as que ían face-la Primeira Comunión. Negáronllela a dous pequenos. O de Rianxo porque a nai do cativo «vivía amancebada e en situación antievanxélica»; o de Camariñas á filla do fotógrafo-concelleiro do PSOE. En Santiago un concelleiro socialista declaraba ós medios de comunicación que un crego pedía desde o púlpito que non se votase contra Deus. ¿Ia Deus nalgunha candidatura concreta? Ó concelleiro isto parecíalle unha práctica incompatible coa súa misión evanxélica. Intúo que estes tres cregos din a misa e falan cos seus fregueses en castelán. ¡Que actitude tan oposta á de tantos cristiáns de base, estudiantes solidarios, loitadores pola paz e a xustiza! «Encrucillada», revista de pensamento cristián recibiu —moi merecidamente— o Pedrón de Ouro pola súa irrenunciable defensa da lingua galega e por ser unha man tendida sempre ó diálogo. Diálogo foi o que faltou en Rianxo, Camariñas e Santiago. E engadiría máis: caridade, comprensión, humildade, xustiza, xenerosidade, amor.

Xesús, sempre enfrontado ó abuso do legalismo, á hipocresía, dicía que amor era igual a perdón e perante a «muller pública» di: «amou moito, polo tanto está perdoada». Para Xesús os homes e mulleres estaban por riba das leis e dos sacramentos e porque cría o que dicía estaba, sempre, cos marxinados: enfermos, iletrados, publicanos —ricos pero desprezados—, mulleres e nenos.

Xosé Chao Rego na «Historia do pobo de Xesús» escribe: «O comportamento extraordinariamente libre, verdadeiramente sorprendente de Xesús coa muller, é unha actitude que aínda está hoxe moi lonxe de imita-la Igrexa». ¿Por que para un sector da Iglesia católica é tan difícil saír das tebras, seguir fielmente o espírito de Xesús?

CHUMY CHUMEZ

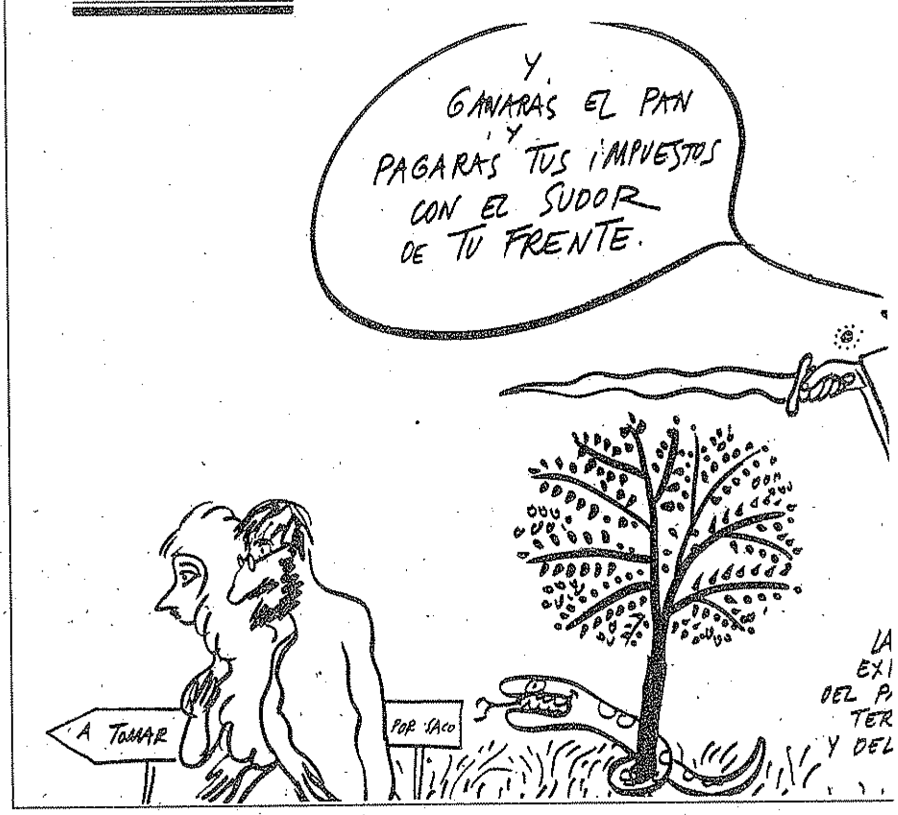

Os timadores

Por ANT

Aprendese, sí, moito, no cine. Os que non temos unha doctrina formamos, aí, ás veces, con ese material fugaz e inflamable, os rudimentos dunha teoría. Seguramente non nos durará máis de dous meses; pero que máis dá, se seremos durante ese tempo felices con ese entusiasmo liviano. E, ademais, sempre podemos grabar un par de frases felices para impresionar, ou para crérnos máis sensibles do que somos. Para mentir, que se nos dá tan ben a todos.

A película que prefiro de Stephen Frears é «Abrete de orellas»: cuestión do que imos chamar romanticismo, para entendernos. Pero tamén en «Os timadores» é posible atopar instruccións de uso para a vida. Realizada sobre un relato, de serie negra, de Jim Thompson, ún non atopa aí, sen embargo, nen un heroe solitario e con código de honra privado, modelo Philip Marlowe, nen a alianza de individualismo americano e descripción do corrupto mundo, modelo Hammet. Tampouco a piedade pola desesperación dos fora da lei dun Huston en «A selva de asfalto».

Aquí non hai a saída do laberinto. O crime é en circuito pecho. E non se sale del. As personaxes non son boas, nen malas. Son, e xa bastante traballo lles costa, como nos costa a todos. Non hai territorio para onde poidan escapar. Ou, se o hai, non lles é dada esa fortuna.

Os timadores —eu, o amable e hipócrita lector— míranse polo rabiño do ollo. Non poden ter un socio porque, se o tivesen, entrarían en relación de competencia con el. Un dos dous sucumbiría. As amistades, aquí, son, sempre, perigosas. Os lazos entre as persoas serán fráxiles e a actitude de cadaquen cautelosa: como a do que está ó axexo, intentando identificar ó posible enemigo para adiantar ou ter pronta a resposta.

Como o engano é lei de supervivencia, e a confianza resulta imposible, hai que estar disposto para a fuga. Caso contrario a potencial violencia pode facerse efectiva. En calquera intre, de súpeto. Non hai refuxio, ou o refuxio é meramente provisional e non ten aires de auténtico fogar.

Nun universo
mantense en vi
ria e sempre e.
vimento. Porq
si mesma senó
tar a paixón
personaxes á

Porque o
son os outros,
pla con temor,
con indiferenc
amor, senón o
serie negra.
Mamet na ca
adición é o m
porta tanto o
como a excita
pón en circul
gaña ou perde

En «Os ti
quere saír xa
de. Outro tim
cioso, impedir
za, coa súa ne
nuar. Ou coa
súa necesida
Dentro do xo
fiarse, literalm
nai. O xogo
son a fatiga e
cluirá crudam
escapatoria. I
derse no cine.

PAXINAS SOLTAS

ndeudamiento al endeudamiento, a ver si me ındes, esa tarde de Samos en que soñó que los ɛgos descorcharíamos champán para celebrar ıaná» de inversiones. Yo porque no soy Fraga, ıeño con serlo de mayor, naturalmente, sino ía aprovechado la última media hora de Sapara confesarme del pecado original que lleva cometiendo el viejo león de Villalba. Habría ıdo al prior del convento, le habría citado en el ɛsionario, y en plena intimidad gregoriana, sin i taquígrafos, le habría susurrado:

caudatorias, ¿sabes?, y al final venía papá Estado, como tantas veces con su amada hija Cataluña, y le arreglaba el juguete roto de la economía. Pero es que, ahora, si entramos en bancarrota, ¡Orza no lo permita!, me río yo de la obsesión recaudatoria de Solchaga al lado de la obsesión recaudatoria que puede entrarle a la Xunta de Galicia.

En Samos, hija mía, se ha hecho alquimia financiera, como en los viejos tiempos, y lo mismo descubrimos la piedra filosofal de nuestra autonomía, uuuh, que volamos por los aires hechos pedazos.

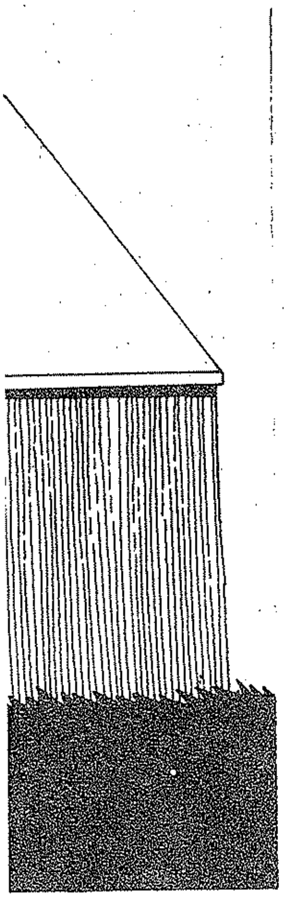

Valle Inclán e Lueiro: sempre rebeldes

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

A representación das «Comedias Bárbaras» de Valle Inclán dirixidas por José Antonio Plaza, é sen dúbida o grande acontecemento teatral do ano. Confirmase que virán a Galicia, concretamente a Santiago, e alegréime, como o faría o amigo Lueiro Rey —a quen a editorial Laiovento está a preparar unha publicación–homenaxe. Lueiro Rey desexou toda a súa vida liberdade, xustiza e benestar para Galicia.

El dicía que o que conta é cando o home sabe ser dun país e dun tempo, o que no fondo quere dicir: cando o home sabe ser home porque axusta os seus feitos ás verdades de cada día, e esixe para o home o que ó home se lle nega: o repecto humano e o dereito á vida digna.

A figura e a obra de Valle Inclán foi o tema dunha das moitas conferencias que Lueiro Rey pronunciou na Arxentina, onde coñecera a Seoane, Dieste, Cuadrado, Alberti, Pablo Neruda, Vallejo...

Lueiro Rey como Valle Inclán non quería que o escritor, por insignificante que fose, se consumise tontamente adormecido nos sonsonetes cascabeleiros dos artificios de pastelería literaria. E Lueiro Reuy como Valle Inclán quería que o escritor non perdese contacto coa realidade. As estupideces e os autores monótonos e inútiles irritábanos ata a desesperación.

A condición que Lueiro máis valoraba en Valle Inclán, como home, como membro da comunidade, como cidadán dun país, como ser humano consciente; era a rebeldía.

A rebeldía

A rebeldía como berro perante a inxustiza, a rebeldía de quen non se rinde xamais ante o obsequio frívolo, nin o poder, nin os cargos, nin os cartos. Ninguén conseguíu anularlle–las ideas. Os dous escritores galegos foron rebeldes ante a hipocresía e sempre empregaron unha ironía punxente, directa e firme. ¡Endexamais se dobregaron!

añoles cuando circulamos por algunos tramos del mapa de carreteras. Ya la he pedido yo a Xerardo Estévez, que va a ser la grata compañía del señor ministro en su próxima excursión jacobea, que, entre anécdotas peregrinas y hallazgos socio-culturales de la ruta, encuentre un hueco, por favor, para explicarle al ilustre peregrino los avatares que tenemos que soportar los gallegos para hacer el camino de vuelta, o sea, de Galicia a Europa, gino el deseo que expresan todos los gallegos cuando depositan su vista sobre el nuevo Plan General de Carreteras. A mi pueblo, emparedado entre Fisterra y el Padornelo, le hace falta una «autovía láctea», con cargo a los Presupuestos del Estado, que le permita llegar a Europa en igualdad de condiciones infraestructurales que Cataluña, Esuskadi o Andalucía. No, si no es que lo diga un servidor, es que lo afirma la Constitución...

Política de aparencia

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Está en Galicia Paco Lores, que durante oito anos, os que van de 1978 ó 86, foi secretario de Relacións Institucionais da Federación de Sociedades Galegas de Bos Aires. Este grovense que segue a vivir na Arxentina ten, nestes momentos, unha soa e grande preocupación: tentar unha mellora para os vellos/as de Galicia que malviven na Arxentina. Contábame hai uns días, no Grove, na casa de Lueiro para quen, por certo, se está a preparar unha grande homenaxe para o mes de outubro —o menos que se pode dar a un home que o deu todo polo país e polas súas xentes— que na actualidade hai uns 60.000 galegos, cunha idade media entre 65 e 70 anos, vivindo na Arxentina, case todos en Bos Aires, nunhas condicións penosas. A pensión mínima que o Goberno arxentino lles proporciona non chega ás dez mil pesetas de aquí; pero os artigos de primeira necesidade custan alí o mesmo que aquí.

Polo tanto, a pensión que reciben chégalles para nove ou dez días. A Xunta de Galicia manda axudas para só 1.800 persoas, que fan cola no Centro Galego para recibir do noso Goberno o equivalente a tres mil pesetas. E logo está a selección dos vellos a quen se lles conceden. Cóntame Lores que agora mesmo se está a reforzar entre os representantes galegos nas institucións a figura do cacique. E que despois das visitas do señor Fraga a Sudamérica todo se está quedando en electoralismo político que xoga cos sentimentos e as penurias de tantos vellos. Vellos que non están en contra das axudas recibidas, pero si das esmolas. Queren vivir, ó final, con dignidade. Eles mantiveron acesa a chama da cultura de este país cando viviamos na noite máis mesta. Pagaron mestres e crearon máis de 300 escolas en Galicia. Lembro agora cando X. M. Beiras presentou unha iniciativa parlamentaria para se interesar polas condicións dos emigrantes que volven e os que quedan en América, e a resposta só foron palabras. ¡Como sempre! ¿E que só interesan os votos cada catro anos? ¿Non podería intervir a Organización Internacional do Traballo? A Historia pasaranos recibo.

que, en este país en el que durante cuarenta años cieron de buenos y de malos los mismos, ha sido ırle la vuelta a la tortilla y hemos caído en el ror, qué inmenso error, de convertir automáticaente a los buenos en malos y a los malos en bue›s. Y esó sí que no, ¿vés? Lo hermoso de las de-

ticos, iglesia, etc, etc, están encerrados en sus torres de marfil, pisando moquetas y apretando botones de satais, de espaldas a mi pueblo. Ese pueblo, miradle, que ha empezado a forjar sus sueños, a defender sus derechos, a hacer sus mil y una guerras, ay, por su cuenta.

Mentira

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Hai pouco escribín, nestas páxinas, sobre as declaracións do escritor Cabrera Infante en TVE. Dixo que os ingleses aman, queren a guerra. E lembrei o libro «Las mentiras de la guerra» no que un dos autores, Viçens Fisas, acusa ós medios de comunicación —un escritor éo ó seu xeito— «de terse convertido en actores de primeira liña nunha guerra que, entre outras cousas, reavivou os aspectos máis sinistros da cultura armamentista». Volvo a Cabrera Infante e á súa afirmación e négoa. Non debemos confundir nunca ós pobos cos seus gobernantes.

Hai agora dez anos, unha muller galesa que tiña horror ós misiles e ás armas, organizou unha marcha de mulleres desde o País de Gales ata Greenham Common. Alá o Goberno apropiouse de terreos comunitarios para instalar unha base cos ianquis. As mulleres andaron dez días ata chegar á base; pero como non tivo eco nos xornais decidiron encadearse. Cada vez máis mulleres foron chegando ó campamento.

Os militares tomárono a broma. ¡Xa se cansarán, dicían! No ano 82 perante o anuncio da chegada de misiles a Greenham Common, 30 mil mulleres inglesas fixeron unha cadea humana arredor da base —20 kilómetros—, cortaron 10 kilómetros de enreixado, tentaron deter ós camións, pintaron algúns... Entraron na base, falaron cos militares. A actitude non violenta das mulleres sorprendeunos. Fixeron mesmo unha festa, para os nenos, dentro da base. Chegaron a «convencer» a algún militar que abandonou o lugar. Foron detidas; pero en Grenham Common botaran xa a sementeira dun movemento firme contra a violencia. En Gran Bretaña hai 100 campamentos de homes e mulleres establecidos onde hai bases militares. O de Grenham Common é só de mulleres porque querían intentar algo por elas mesmas. A súa filosofía: «A paz é outra maneira de vivir». Queren recupera–las terras comunitarias e que se vaian os militares. Mulleres e homes ingleses perseguen o desmantelamento dos valores que teñen relación coa avaricia e a dominación. A acción das mulleres de Greenham Common foi e é enriquecedora.

El PP presenta un recurso ante el

No hubo acertan de la máxima

café campestre de este año musical no hay color ni comparación posible).

El único consuelo consistía en que la autoría de aquella canción no era «made in Spain».

Pero hace diez veranos y como si nada. Quien no se enteró fue porque no quiso. De lo contrario, ¿cómo entender que «Los pajaritos» vendieran cientos de miles de discos?. Mi ex-profesor de Antropología diría que estas cosas sólo ocurren en la granja de Orwell, pero sin rebelión; amén de intervenir algunos pajarracos de la mercadotecnia. Y sin embargo, seguimos empeñados en que la inteligencia del ocio estival no vaya más allá de la tabla del dos. Quizá sea lo que nos merecemos.

Galicia e ás súas cousas. Monforte, berce do Co, foi tamén residencia en días de maturidade, cando precuraba a soedade do seu retiro. Desde a fortaleza que outea o chao, acariñou moitas veces a paisaxe, coa ollada atristurada dos seus anos postreiros. No alto do castelo soñaba en defender os dereitos do país natal. Abaixo, o decorrer vagacento do río facía de fondo ás súas ensoñacións.

Foi nesta encumiada soedade monfortina, onde trazou pouco antes do seu pasamento, a fábula do «Buho gallego». Hai abondo de alegato autobiográfico na celmosa trama da fábula. Hai, asimesmo, humor, con puxos de retórica, no xogo da súa defensa. Sabido é que o de Lemos loitou con enerxía polo voto de Galicia en Cortes. Durante a súa vida e a de Felipe III, a loita resultou estéril. Nembargante, o Conde non entendía de resignacións cando de lexítimos intereses do seu país se trataba.

Finxiu así a historia do moucho, facendo Cortes

Viaxe ao Cairo

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Nunha recente viaxe que fixen a Exipto, pasei no Cairo dúas datas importantes: o día da súa revolución —23 de xullo— e mailo Día da Patria Galega.

Celebrando con eles o aniversario da revolución de Naser, no ano 52, puiden comproba–lo seu sentimenteo forte de pertencer á nación árabe e, en xeral, as grandes diferencias entre o pobo e o actual goberno, postas de manifesto durante a guerra do Golfo Pérsico.

Fronte a actitude adoptada polo goberno de Hosni Mubarak, o pobo e a maioría dos partidos políticos, amosaron unha forte postura crítica. Houbo numerosas manifestacións en contra da guerra que remataron sendo prohibidas, pechouse a Universidade ante o carácter belixerante de universitarios e profesores. Dous xornais — «O pobo» do Partido Obreiro Socialista e «Cidadáns» da Unión Progresista— asumiron o papel de críticos implacables perante o imperialismo ianqui e o apoio recibido nalgúns países árabes.

O gran divorcio entre o pobo e o seu presidente manifestano os exipcios con moito sentido do humor: a Hosni Mubarak — a quen chaman ET ou «La vache que ri» porque din «xamais se entera de nada»— sempre o enfrontan ca figura grandiosa de Naser que fixo tra–la revolución, a reforma agraria, nacionalizou o canal de Suez, botou ós ingleses e a familia real, construiu a alta presa de Asuan, impuxo o ensino obrigatorio e estableceu as canles da Seguridade Social.

E sobre todo fixolles sentir orgullo da súa identidade e transmitiulles fachenda e dignidade.

En esta épo
en que nos ha t
chas saludable
han perdido
punto de hacer
meras, figura
dros mágicos»
rioso de amul
siglos gobernó
na de hombre
tegió Estados
ria en sangrien
Tradicional
drado evoca,
trictos, el sec
oculto. El «cu
es un medio d
zar un poder,
la representac
nombre o de l
posee natural

irse, en
esde la
istoria,
ónico y
e fue al

de las

ora lle-
la tie-

ustea por su cuerpo, habitación y ciudad cuanta pulga, piojo, garrapata o ladilla existan... ¿Claro?

—Sí, sí, continúe, continúe...

—Amontonada la bichería en un sobre se coloca éste en la plancha de un yunque, se le arrean martillazos hasta que la atmósfera huela a untos, ¡y asunto concluido!

—¡Jo! ¿Asunto concluido...?

—Bueno, puede suceder que alguna garrapata o ladilla sobreviva a los martillazos, al soplete... A Rasputín hubo que matarlo 17 veces. Pero esto ocurre en las mejores familias...

rada ni de las venganzas. El primer deber de la izquierda hoy es reconocer el triunfo de los principios liberales y del capitalismo democrático. Con toda la injusticia que deba ser superada en las sociedades regidas por esos principios, han sido estas las que han producido el progreso y la libertad. Habrá que recordarlo durante mucho tiempo. Especialmente cuando hablen algunos líderes comunistas y de la izquierda.

or EDUARDO GALÁN

or primera vez una de batallas campales s cosas, ejecutadas r y Hardy. Después trucción absoluta de y un par de coches el clubista se sintió en la n de explicar que tablón caía sobre el lo del Gordo este no daño porque llevaba illa de hierro en su za-

vio semejante, dicen lujo una explicación Arnett a sus telespecespués de un tiroteo monios. Aunque he- caer a estos del priuino, sólo hubo un quel de allá al fondo.

Exipto: Na procura doutro Naser

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Son moitos os problemas de Exipto: desde o 80 encareceuse a vida nun 700%, hai máis paro ca nunca, seguen empeñados pola débeda externa, a maior partida de divisas ingrésana pola man de obra dos emigrantes, o soldo mínimo está nos 100 dólares... Os sindicatos corporativos case non funcionan. Nas escolas privadas estudian en árabe só Sociais. Nas públicas en árabe e inglés a partir dos doce anos e en árabe, inglés e francés despois dos quince. Hai tan poucos edificios para as escolas estatais que houbo que establecer tres turnos: de 7 a 11, de 11 a 15 e de 15 a 19. Só as escolas privadas teñen comedores. Hai trece universidades, cinco no Cairo, con 60 mil estudiantes dos que máis do 45% son mulleres, que nunha porcentaxe, altísima, despois de remata-los estudios, van ó paro. No Parlamento hai 30 escanos para mulleres e unha —Amal Osmán— é ministra de Asuntos Sociais. Como en España o aborto está permitido nos mesmos supostos. Arestora, nas cinco canles estatais de TV, efectúase unha campaña de control da natalidade; porque o habitual, é, que no campo as parellas teñan cinco fillos e na cidade dous. E temos que lembrar que O Cairo ten unha población de catorce millóns polas noites e dezaseis durante o día.

Exipto, que é un país fermosísimo, hospitalario, alegre, cun enorme tesouro para os amantes da Arte e a beleza, vive reclamando cambios e xusticia, como ben relatou Yúsuf Idrís —recentemente falecido— que nunca traicionou a Naser e que Anuar el Sadat encarcerou, poco antes de que fora asasinado.

a las elecciones...
o, no, las ganó la derecha.
Cómo..., cómo dice usted?
Que las ganó el Partido Popular, que es la política que representa a la derecha.
h, y dejaron gobernar a la izquierda en uno extraños pactos postelectorales.
o, verá usted, el señor Fraga era precisa- el candidato del PP a la presidencia.

—Sí, sí, perfectamente...
—Dígame: ¿cómo se puede invertir en su increíble y fascinante país...?
Es todo mágico, ya te digo, esperpéntico, como si en vez de estar escribiendo un pedacito de historia para nuestros hijos le estuviésemos escribiendo un guión a Steven Spielberg. Ahora viene la escena increíble en que Cuiña se carga el PGOU de Vigo y, ea, ea, ea, la derecha constructora se cabrea...

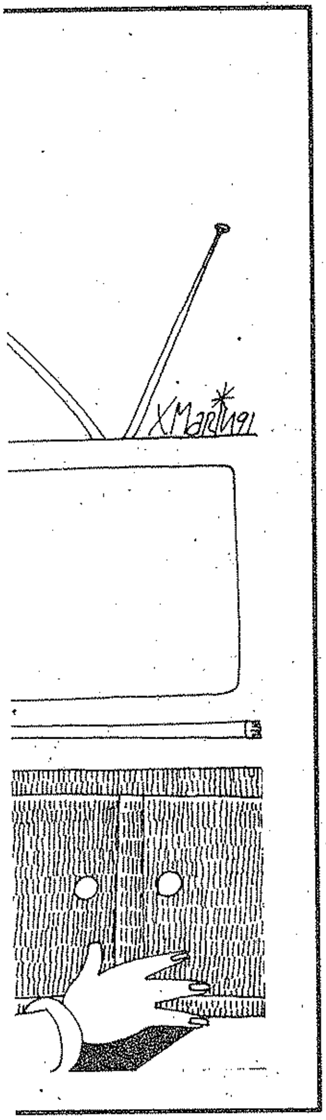

Ó tuntún

Por TAREIXA NAVAZA

O dito «Deus dá pan a quen non ten dentes» téñoo aplicado, desde hai anos, a moitos turistas. Explicareime; nunha porcentaxe bastante alta hai persoas que viaxan sen saber a onde van, que se van atopar... Acoden a unha axencia de viaxes e piden ir ó lugar de moda, ou a un país con bo clima e grandes praias e ó tempo onde se poidan facer moitas compras e relear. Aterran no país elixido pola axencia e comeza o tempo de lecer ás cegas.

Sería inxenuo pola miña parte pedir que a maioría dos turistas emularan a «Jasón e os argonautas» —na época en que os homes falaban cos Deuses—, a Alexandre Magno —que lle pasaba a Aristóteles as informacións sobre fauna e flora dos países que atravesaba—, ó Pobo de Deus elixido —que fai «unha viaxe colectiva» desde Exipto ata a Terra Prometida relatada nos Libros Sagrados— ou a Marco Polo, Henrique o Navegante, Lawrence de Arabia, Livinsgtone, e ó mesmo George Borrow, «Jorgito el inglés», que recorreu España vendendo biblias. Así e todo é lamentable a falta de sensibilidade, coñecemento e respeto de moitos viaxeiros perante unha cultura, tradición, xeografía e historia diferentes á propia. Escoiteille a unha parella dicir en México, na península de Yucatán, «pero qué hacemos aquí si sólo hay piedras viejas. Tendríamos que haber ido a N. York».

Estarán comigo que eran máis sensibles e respetuosos Gulliver, Corto Maltés, Peter Pan, Alicia, o Capitán Trueno, Don Quixote e Sancho. Hoxe moitos turistas non fan o mínimo esforzo por comprender un mundo diferente ó seu. Mágoa dos que recorren o mundo e non se enteiran de nada, dos que van ás toas, dos que non teñen ningún parecido nin con Cunqueiro, Otero Pedraio, Castroviejo, nin co Papa Calixto II, nin cos mesmos astronautas Armstrong e Gagarin. Realmente non deberían saír da casa. E xa notarían que na relación de viaxeiros que deixaron en nós a súa pegada non están nin Xoán Pablo II nin don Manuel Fraga.

o si juese talmente un mesías prometido. Lo
pasa es que, los mesías, en cuanto resucitan se
con el padre celestial o con Felipe, que para
lfo viene siendo como un padre últimamente, y
n a sus discípulos acohonaditos, oye, sin saber
hacer para seguir la última recomendación del
stro: ¡Creced y multiplicaos! Hombre, franca-
te, si para que crezca y se multiplique el CDS
que confiar en la infinita bondad de Raúl Mo-

cendencia, y va a ser imposible colar ante la opinión pública española el viejo grito de las monarquías absolutas: ¡El rey ha muerto; viva el rey! Sólo es verdad que ha muerto, se ha desvanecido el rey de la reforma política española con derecho a unas páginas de nuestra historia, pero no es verdad que haya otro rey, un Morodo, un Calvo Ortega, pobrecitos míos, legitimados para sustituirle. Después de Adolfo, el caos...

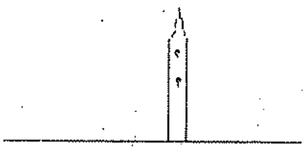

Misterios gozosos

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Paréceme un acerto que o Ministerio de Cultura, no seu catálogo de libros á venda de 1990, clasificara o erotismo na materia Filosofía. ¡Eros como motor de vida! Platón distinguía entre o Eros superior e o Eros inferior, entre o Deus que conduce ó amor divino e aquel sen o que se extinguiría a raza humana. A miúdo erotismo tradúcese como exaltación do amor físico. Non hai dúbida de que a través do erotismo nos comunicamos mellor. Na antigüidade o erotismo inspirou un dos máis fermosos poemas do mundo: «O cantar dos cantares» atribuído o rei Salomón. Non podemos esquecer os Kama–Sutra hindús, nin a autores como Ovidio, Petronio, Bocaccio e obras coma «As mil e unha noites» ou «A Celestina».

Tamén é certo que ó falar de erotismo xorden voces que o identifican sempre coa pornografía. ¿Cál é a división entre ámbolos dous? Para moitos especialistas, só é un débil fío. Para Federico Fellini, a pornografía é inmoral porque se fai sen amor, sen paixón, págase ó kilo. O libro que acabo de ler, «Misterios gozosos», do escritor–xornalista X. A. Perozo, está feito con amor, paixón e humor. Non hai coma o humor para arredar pantasmas. Escribiu Cristina Peri Rossi que as fantasías eróticas pertencen «á esfera do máis íntimo e que só os artistas son capaces de sacalas á luz». Perozo conseguíuno con cinco relatos, con cinco misterios gozosos, con cinco historias lúdicas que falan dun tempo e duns comportamentos de «certos relixiosos» que predicaban un tipo de trigo e comían dun pan distinto.

Perozo, mestre da palabra, emprega un léxico rico, amplo, non procaz. O libro é excitante —diso se trata ¿non si?— e o seu autor ó que admiro e estimo está cheo de curiosidade intelectual que o fai manterse novo e ilusionado, condicións tan necesarias, agora, en Galicia. Na TVG, Perozo foi ó longo de tres anos director da área de cultura. Hoxe está censurado ou prohibido, como vostedes prefiran. Non deixa de ser un misterio, aínda que non gozoso.

Pobreza e metralletas en Haití

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Ó contemplar no Auditorio, en Compostela, o ballet Bacoulou de Haití, pensei nos feitos recentes no país máis pobre do hemisferio occidental. Os haitianos viven un promedio de pouco máis de 30 anos. A relación pacientes/médico é de 5.940 en Haití e de 722 en Cuba, país este onde a renda por persoa é cinco veces superior á dos haitianos. De cada dez destes, nove non saben ler nin escribir. En Haití, as mellores terras dedícanse ó café, azucre, cacao e outros productos que require o mercado norteamericano. Galeano escribe na «Veas abertas de Latinoamérica» que ninguén xoga ó béisbol en Haití; pero este país é o principal productor mundial de pelotas de béisbol. O menor asomo de protesta implica a cadea ou a morte. Os Duvalier e demais dictadores cumpren o mesmo obxectivo: «proporcionar brazos baratos a un mercado internacional que esixe productos baratos». E ben baratos son os servicios dos haitianos en Santo Domingo que en 1965 sufriu a invasión de 40 mil marines que deixaron catro mil mortos pero salvagardaron os intereses da «National Sugar Refining Co.». Lyndon Johnson respirou tranquilo. Mataran o xermolo doutra Cuba. En setembro do 90, o reverendo Aristide, coñecido como «o profeta dos pobres», seguidor da Teoloxía da Liberación, chega ó Poder co 80% dos votos. O soño de Aristide e a esperanza de cinco millóns e medio de famentos haitianos durou, só, oito meses. A Xunta militar liderada por Cedras impuxo a golpe de metralleta o máis absoluto silencio tra–lo golpe de Estado. Unha semana antes Aristide perante a Asamblea das Nacións Unidas botara un discurso anti–occidental e anti–imperialista. Despois do golpe, o Consello de seguridade da ONU suspendeu unha reunión sobre Haití para «non interferir nos seus asuntos». Para moitos a sorte da xente oprimida no mundo non depende desa organización. Lembrémo–lo noxento asunto de Irak. Haití non ten petróleo. ¡Só man de obra barata!

De la calma al pasotismo

Por VICENTE G. RADIO

Ya dirán qué se puede hacer. Estamos impávidos ante el conflicto kurdo–iraquí, perplejos ante la salida pacífica en Yugoslavia, a la expectativa de lo que ocurre en Cuba después del congreso del Partido Comunista, dubitativos a los procesos de las repúblicas del Báltico y a las nuevas situaciones que se produzcan en Rumanía. Nunca la «aldea global» nos fue tan próxima.

En España las cosas se han ido

Los escritores de hoy difícilmente pu… para quién escriben. No sólo porque el … demasiado multicolor, sino porque es … definir dónde comienza una editorial y … mina la otra y qué ideologías las resp… cuerdo que cuando empecé a publicar … de cuarenta años, las editoriales teni… muy acusados que las identificaban y … propio que las favorecían.

Los editores más legendarios de mi t… ron algunos editores norteamericanos. … field y Bennet Cerf, por ejemplo (solían … con otros temibles ingenios neoyorkinos

sopiaba de Lugo, naturalmente, y siempre vocan las cejas de Cacharro en movimiento; rea, en cambio, son flujos y reflujos provoca- or la siniestra atracción de esa masa política, iamente orensana, a la que llamábamos istas de Galicia.

úntese usted un ocho, señor Fraga!, repito. ıía un servidor ganas de poder subirle alguna nota, para que luego no se diga. Por una vez, i sirva de precedente, el presidente de todos

versos de corazón, tontos útiles y tontos inútiles, si ha descubierto eso, ya digo, en el currículum vitae de Tomás Perez Vidal, por el que repicaban ayer los teletipos, es que aún queda un poco de esperanza en este país sumido en el discreto desencanto del «fraguismo». ¡Apúntese usted un ocho, señor Fraga! El diez se lo reservo para cuando tenga la suficiente humildad para reconocer que este país necesita que haga usted una «idiotez», o sea, una crisis. Pero, como Dios manda, ¿eh?

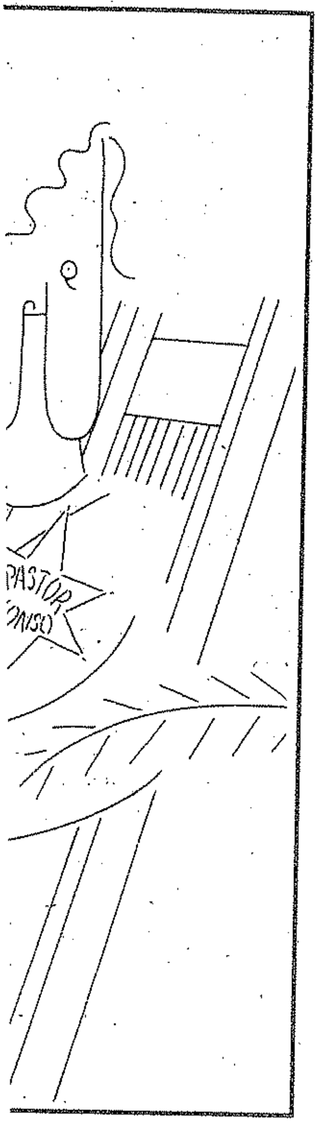

Túpac Amaru

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

O «Día da Hispanidade» puidemos ver en Antena 3 TV a película peruano–cubana «Túpac Amaru». Coido —sen ter en conta os seus valores cinematográficos— que debería ser de obrigada proxección en escolas, universidades e centros de poder, agora, que tanto se nos enche a boca coa celebración do V Centenario. Túpac Amaru, mestizo, descendente dos emperadores incas, encabezou a máis grande revolución social e política que mobilizou ás masas indíxenas do Perú, masas que eran, no século XVIII, o combustible do sistema productivo colonial.

Ás minas de Potosí foron levados centos de indios escultores, arquitectos, enxeñeiros e astrónomos para realizar un estéril e esgotador traballo de extracción. Á fronte da máis numerosa sublevación indíxena para tentar de recupera–la dignidade estivo Túpac Amaru.

Foi chamado o «pai de tódolos pobres, miserables e desvalidos»; pero foi traicionado por un dos seus xefes. Na praza principal de Cuzco foi executado xunto á súa familia e compañeiros de loita. Nesa mesma praza, no ano 1975, creouse a Organización Revolucionaria Túpac Amaru.

Houbo que agardar case dous séculos —1968— para que o xeneral nacionalista Velasco Alvarado recollera e aplicara aquela frase do libertador «¡Campesiño! ¡O patrón xa non comerá máis a túa pobreza!». Cando o xeneral morreu en 1977 xa se celebraran os funerais da revolución afogada pola chantaxe dos prestamistas e os mercaderes. Hoxe Perú ocupa o primeiro lugar do mundo por detencións e desaparicións. En once anos de «guerra sucia» producironse máis de 20.000 mortos, os nenos están expostos á fame, á explotación e á morte, aparece o cólera devastador, case o 50% do territorio atópase en estado de emerxencia e Mario Vargas Llosa preside en París un tribunal para pedir democracia e liberdade para Cuba. ¡Don Mario, vostede vale un Perú!

...as, frívolas e inexplicables situaciones.
Bueno, eso, y el irresistible influjo que ejerce so-
la señora Fraga, cuyo corazón conquistó el
a después» del bombazo, en Perbes, cuando una
gada de trabajadores de la fábrica de los Cuiña
bejó el horizonte de La Dorna, la casa de te de
na de agosto del viejo león de Villalba, ay, su-
a en la penumbra y en la ruina. Esa anécdota
a he contado de muchas formas en estas pági-

mero nos metió a Albor con calzador; después se ganó a pulso, a cerrazón mental, la entrada triunfal de Laxe en Raxoi; y, ahora, después de su reinado, es capaz de dejarnos en manos de Cuiña, que puede ser, a escala gallega, una catástrofe parecida a la que puede sufrir España si Felipe cae en la tentación de nombrar herdero universal a Narcís Serra. Que sepais, eso, que Cuiña tiene un plan: ¡el Señor nos coja confesados!.

Un artesán da palabra

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Un xurado composto, entre outros, por Fernández del Riego, Basilio Losada e Marina Mayoral, concedeulle o premio «Alvaro Cunqueiro» de narrativa a Xesús Rábade Paredes, «solitario e francotirador», que así se define o autor. Rábade, profesor, ensaísta, articulista, narrador, poeta, contador de historias, un clásico segundo Alonso Montero —no senso de ser lido e estudiado en clase— que aplica rigor lingüístico e dignidade idiomática; un escritor que fai do idioma e da palabra a casa do ser como dixo Heidegger, inda que iso sexa chantar pancartas no mar —Celso Emilio Ferreiro—. Un home discreto, afastado de capelas.

Rábade está na tarefa de denuncia–los problemas que afectan á lingua galega; por iso acaba de publicar «Recuperar a voz», conxunto de vintecatro artigos que xiran arredor da situación do noso idioma. E porque Xesús non é cómplice de silencios nin está alleado, non fala coa voz do amo nin consente que o inimigo, a incompetencia e o latrocinio se introduzca dentro da propia casa. Se é case un milagre que siga en pé un país que acolleu no seu seo a tanto xerme destructor, a tanto boi capado, a tanto ser brután e preso da ignorancia, a tantísimo anano incivil e antigalego, Rábade é unha inxección permanente de esperanza e utopía posibles para os que, coma el, seguimos a soñar un país libre por termos fe en Galicia. Rábade segue a liña marcada polas irmandades, o Grupo Nós, o Partido Galeguista..., de instalar entre os galegos a conciencia do noso, de pelexar coa palabra para que este pobo deixe de ser unha cousa sumisa e medio morta. Rábade endexamáis se calará ante a aldraxe, conscentemente programada, analfabeta e despreciable dirixida contra a lingua, que ten brillo universal, desde o Rei Sabio e Mendiño a Rosalía e outros. Admirado Xesús, non deixes de ser rebelde, axitador constante, permanente revulsivo para as conciencias romas e adormentadas. Ti e máis Helena xa garantistes a pervivencia da lingua nos vosos fillos María e Alberto. Agora quédanos o traballo, a ilusión e a resistencia. Resistir fronte á mediocridade.

*;, como desde siglos, y decir que chove cuando ɜalidad otra vez habrán **mexado por nós**. Pero, Ɛerardo Estévez no ha podido resistir la tenta- de firmar, con luz y taquígrafos, un bando ioso que, en realidad, sólo es una letra al por- ɪr con vencimiento a final de siglo.*

*ampoco es una arenga como aquélla a la que habían acostumbrado los heroicos alcaldes de :toles, sino otra ofrenda al «becerro de oro», ıuevo ídolo nacional que, en vez de hacer que **orbe de Felipe**, naturalmente, que no sé yo si no se- rán demasiados sellos, pero va a ser muy difícil que los compostelanos los vean así, en vivo, como ha sido casi imposible contemplar en directo a las le- gendarias meigas de Cunqueiro.*

Lo que pasa es que, leyendo el bando, da la sen- sación de que el milagro de Estévez se va a multi- plicar en cien mil pequeños milagros, uno por habi- tante, de medio kilo por barba. Y no. Sólo es un bando, ay, para mayor gloria electoral del alcalde.

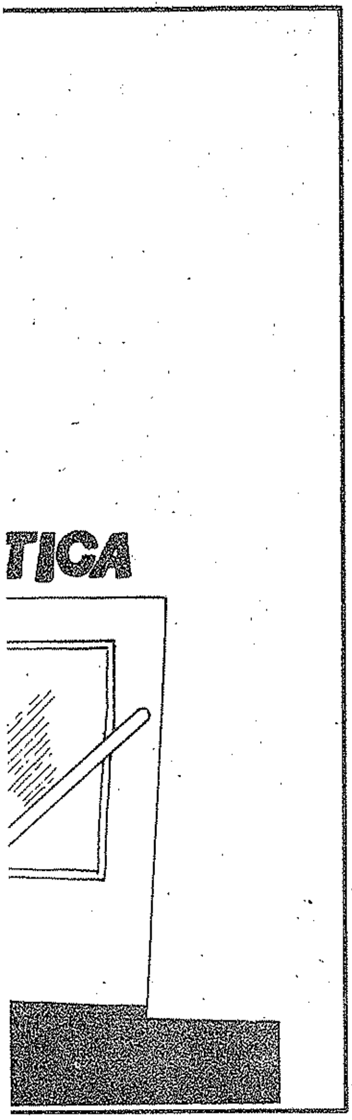

Cita coa dignidade no Grove

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Cando parece que xa nada pode sorprendernos a vida depáranos desagradables sensacións. Estamos a vivir tempos de deservións, de quebras éticas, de conversións apresuradas e reconversións vergoñentas —palabras de Basilio Losada—, tempos de acomodos sucios moi buscados e ata traicións ben pagadas —opinión de Marcial Suárez—, pero como deixou dito Xosé Martí «no mundo ha de haber certa cantidade de decoro, como ha de haber certa cantidade de luz. Cando hai moitos homes sen decoro, hai sempre outros que teñen, en si, o decoro de moitos homes». Ese decoro presidiu a vida e a obra de Manuel Lueiro Rey durante máis de 70 anos. Lueiro arelaba a liberdade dos homes e tivo como leva «a vida é un carreiro duro que hai que camiñar coa fronte ergueita». Lueiro, que endexamais perdeu a estima de seu, puxo os seus valores, a súa capacidade literaria e sobre todo a súa existencia ó servicio do colectivo humano, do pobo, das clases explotadas. Xosé Manuel Beiras definiuno o pasado día vintecinco, no Grove, como un home de integridade absoluta, coraxe profunda, sosegado, absolutamente irreductible e autenticamente leal. Ese día, no Encontro con Lueiro, para o que Laxeiro fixo un fermoso debuxo, xuntámonos moitos amigos chegados da Arxentina, París, Madrid e tódolos puntos de Galicia. Intelectuais, políticos, xornalistas e amigos que salientaron ó home bondadoso e fiel, ó escritor que tiña como lema «o home non é instrumento para o home». Como ben dixo Alonso Montero, foi un escritor moi incómodo antes, e sobre todo, despois de Franco. A crítica maltratouno poñendo ó seu redor un muro de silencio; pero non o conseguiron. Lueiro plantou a semente para que Galicia esperte dunha vez e fuxa das unllas dos raposos de sempre. Como nos lembrou Arturo Cuadrado, Lueiro é unha bandeira que non se virá abaixo facilmente. Lueiro, como diría Gala, morreu vivo; porque nunca se entregou de xeito cobarde nin foi un oportunista preocupado polo peto e polo poder. Gracias Manolo polo teu exemplo, polo teu compromiso e pola túa intransixencia.

a marquesa!, y ni pestañeaban cuando res-
:a una vocecita procedente de los salones no-
¡Pobrecitos, que pasen a la cocina! Ahora, en
io, a los «nuevos aristócratas» que hemos fa-
do con cargo a la democracia se les va a dis-
ir por el síntoma externo de los asistentes.
, si en Bruselas ya hace tiempo que los euro-
ados tienen asistentes, chicos con la carrera

conocerá un servidor a sus señorías:.

Mira, por lo menos, con los asistentes se puede crear una cantera de futuros parlamentarios españoles. Aprendices de señorías que, en el siglo XXI, habrán aprendido lo que algunos no han sido capaces de llegar a aprender en el siglo XX: qué botón hay que pulsar para votar sí, cuál para votar no y cuál para votar todo lo contrario.

Ignorancia, amnesia ou mala fe

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

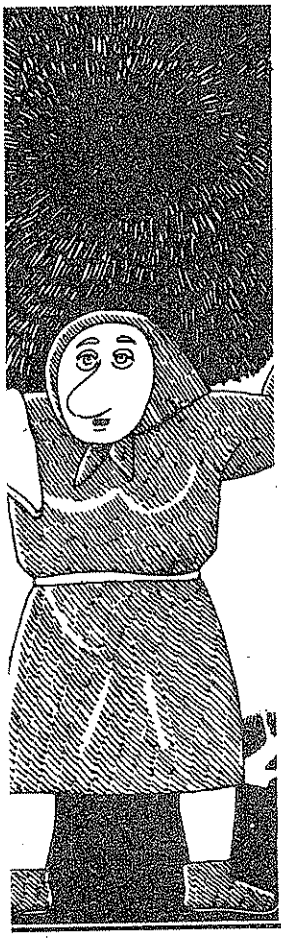

TVE–G tratou no seu magazine «Día a día» o tema da educación non sexista. Trátase de non facer unha utilización machista da linguaxe, de lograr unha caracterización positiva da personaxe feminina, solidariedade entre as mulleres, visión positiva da afectividade e a sensibilidade masculina e feminina, autonomía e profesionalidade das mulleres, destrucción dos tópicos... e mesmo que o espacio da lingua galega sexa máis amplo có restrinxido á propia asignatura. Pois ben, o que era unha gratificante idea quedou a medio camiño na TVE–G por unha mala xestión dos responsables do programa. Invitaron a tres representantes de Alba —Asociación de Mulleres Progresistas, o mesmo día que eran noticia pola súa campaña a prol da detección do cancro de mama. Para TVE–G, as integrantes de Alba son as máis activas e as únicas que existen. Serven o mesmo para un roto que para un descosido. Falaron en castelán e os libros que se amosaron estaban todos publicados en castelán. Fóra destas mulleres parece non haber máis nada. ¡E si o hai! O Ministerio da Educación concedeu o Premio Emilia Pardo Bazán sobre educación non sexista á colección Canles de Xerais do que son autores o colectivo Xiz. O Instituto da Muller invitou a Aurora Marco a presentar o seu traballo que consiste en «detecta–los estereotipos sexistas nos diccionarios escolares galegos». A secretaría da muller do STEG ten un feixe de traballos sobre a coeducación. Suso Jarés de Nova Escola Galega ten traballado abondo sobre a sexualidade na escola. «A festa da palabra silenciada», publicación de mulleres dedicou o seu número cinco a educación non sexista. Os Movementos de Renovación Pedagóxica de Galicia actúan intensamente a prol da coeducación. Hai escritoras que traballan arreo o tema, sen esquece–lo feito polo Movemento Feminista. Non está mal que TVE–G preste atención ó tema, pero demostra ignorancia, amnesia ou mala fe cando fai a selección de invitados. Fronte á ignorancia propoño lectura, fronte á amnesia a inxestión de rabos de pasas ou vasos dilatadores, e fronte á mala fe, cambio.

lespués, me atrevo a hacer repicar las campanas :on la osadía con que lo está haciendo la Moncloa. Ѕn Flandes se ha puesto una pica, de acuerdo, y ıay que quitarse el sombrero ante esa extraña cuaidad del presidente González para poner los punos, los puntos filipinos, si se me permite el chiste renta per cápita: cohesión social.

Mira por dónde, el presidente González se ha puesto a jugar con un arma de doble filo. Ya nadie podrá entender, a partir de ahora, que Europa se pueda construir a base de cohesión social y España a base de desigualdades autonómicas.

A agonía dun pobo

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

O goberno salvadoreño e unha comisión do Congreso dos EE UU están a manter un «tirapuxa» sobre a matanza dos seis xesuítas españois e dúas mulleres en 1989. Os norteamericanos acusan ó ministro de Defensa, xeneral René Ponce, e a outros mandos militares do asasinato. O ministro négao. A Facultade de Psicoloxía de Santiago acaba de organizar unha mesa redonda coma homenaxe a un dos xesuítas asasinados, Ignacio Martín–Baró, vicepresidente da Sociedade Interamericana de Psicoloxía e vicerrector da Universidade Centroamericana. Vénme á mente a conversa mentida con Miguel Anxo García, presidente do Colexio de Psicólogos de Galicia, despois da súa viaxe a Costa Rica para participar no Congreso Interamericano de Psicoloxía. Congreso dedicado á vida e á obra de Martín–Baró, psicólogo social de moita influencia, comprometido cos deprimidos, co cambio, coa Teoloxía da Liberación. Foi autor da compilación, prólogo e varios traballos de «Psicoloxía social da guerra» e de «Psicoloxía social». Baró di que a sociedade salvadoreña está nunha situación traumática permanente. Escribe sobre a tensión e a incomunicación da sociedade e preocúpase polos psicólogos desaparecidos, só, por face–lo seu traballo. A represión no Salvador ten unha longa historia. En 1932 son masacrados máis de 30.000 campesiños e indíxenas. Era presidente Hernández Martínez, para quen «é un crime máis grande matar unha formiga cá un home». A represión alcanzou en 1980 unha intensidade sen precedentes, que supuxo o xenocidio de máis de 6.000 persoas. Os salvadoreños morren polo seu dereito a vivir. As liberdades e a linguaxe dos salvadoreños envásanas en EE UU, país que en 1981 enviou 91 millóns de dólares á Xunta e ó exército salvadoreño; axuda que favorece a persecución de campesiños, sindicalistas, sacerdotes e segrares. Monseñor Romero pagou coa súa vida, o valor e a tenrura coa que serviu ó seu pobo. Igual ca M. Baró. O seu compromiso levounos á morte. Cando ía ser asasinado, Baró berrou ós soldados «Isto é unha inxustiza. Son vostedes carroña».

a es que mucho pedir cabezas, la de Juan Ferdez, la de Piñeiro Permuy, la de Dositeo en nto salga la lista de bajas de las oposiciones, la Romay cuando empiecen a crecer las listas de ra en Sanidad, si es que eso es posible, claro, ho piar, ya digo, por una crisis profunda de gono, pero no se enteran de que quienes tendrían entrar en crisis son ellos, caray, cambiar de

«se pasa guay, periodista: se pulsa un botón y suena la voz de una secretaria». Yo, cuando sea mayor, ya le he dicho a Pérez Varela que quiero ser Cuiña, ese señor que ante la opinión pública está construyendo el año triunfal de Fraga sobre kilómetros de autovías invisibles, pero que, en la práctica, esta asegurando la victoria a base de kilómetros de corredoiras portadoras de votos eternos.

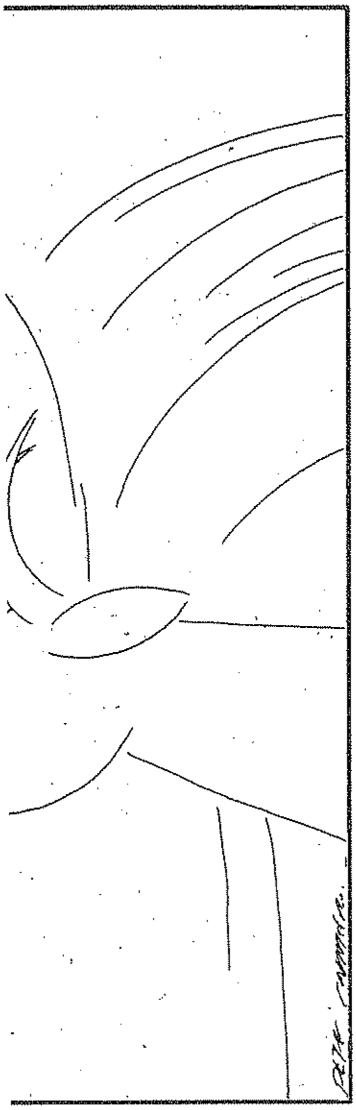

Os novos fillos de Castelao

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Acaba de dicilo Cuiña: «O espírito galegista do PP sería aceptado por Risco, Castelao ou Rosalía de Castro». Volveu retoma–las súas declaracións de abril do 91: «Somos tan galeguistas como los que más». Aniceto Núñez botáballe unha man ó declarar: «Los señores del PP son los nuevos hijos de Castelao. Tras la asunción del nacionalismo, el Bloque tendrá que pedir el ingreso en el PP». Releo «Sempre en Galiza» de Castelao. Galiza —dicía o político rianxeiro— «é unha nación soberán e ten dereito a federarse con outras e a separarse cando lle conviñer. Unha nacionalidade ten dereito a constituirse en Estado independente». Cando Castelao e os seus compañeiros galeguistas presentan o Anteproxecto de Estatuto publican un traballo de Bóveda no que se estudiaba, con cifras oficiais, o aspecto económico–fiscal da proposta galeguista, para demostrarmos que nin comprometía os intereses galegos nin perxudicaba os intereses dos demais pobos de España. «A intransixencia —dicía Castelao— con sernos antipática é un deber de todo nacionalista galego, nacionalistas que «saímos do rexionalismo» por consideralo impreciso e, por ende, favorable a toda caste de embrullos i estravíos». O partido galeguista abogou polo federalismo internacional, o antiimperialismo e o pacifismo; coincidencia feliz entre o movemento autonomista galego e o pensamento socialista internacional. Lembro, agora, un acto a prol da autodeterminación organizado polo BNG —¡por certo aínda non solicitaron o ingreso no PP!— no que Gustavo Docampo dixo: «Os pobos, por moi embalsamados que estean, nos cemiterios estatais, poden resucitar»; Pilar García Negro pediu: «Fagamos a nosa propia fotografia porque somos unha foto velada»; e X.M. Beiras: «Os deputados populares son uns lacaios que non se autodeterminarán en defensa do sector leiteiro nin de ningún outro; son esquiroles que lle están a chucha–lo sangue ó pobo, ó País». Lembren, deputados do PP, que para Castelao a Autodeterminación era un dereito inexcusable.

ANUNCIOS POR PALABRAS

› yo qué sé y por otra qué quieres que te diga. ɔ único que te digo es que no quiero para mi lo un Rey guardado entre algodones, secues-› en su torre de marfil de la Zarzuela, como si z de ser un monarca del pueblo, por el pueblo y el pueblo, fuese talmente un icono suspendido bóveda de una catedral sociológica a la que bríamos cómo llamar, la verdad, democracia. ɔmbre, sí, la foto puede herir la sensibilidad de

desde hace siglos en los zulos de nuestra historia, sino un ciudadano corriente, de cuyo nombre no ha querido acordarse nadie, que se deslizaba por las pistas de Baqueira con la misma inseguridad, de acuerdo, pero la misma placidez con que nos deslizamos los españoles por las pistas de nuestra historia desde hace apenas dieciséis años.

Bendito sea un país donde, por fin, podemos escribir estas crónicas de un Rey imprudente.

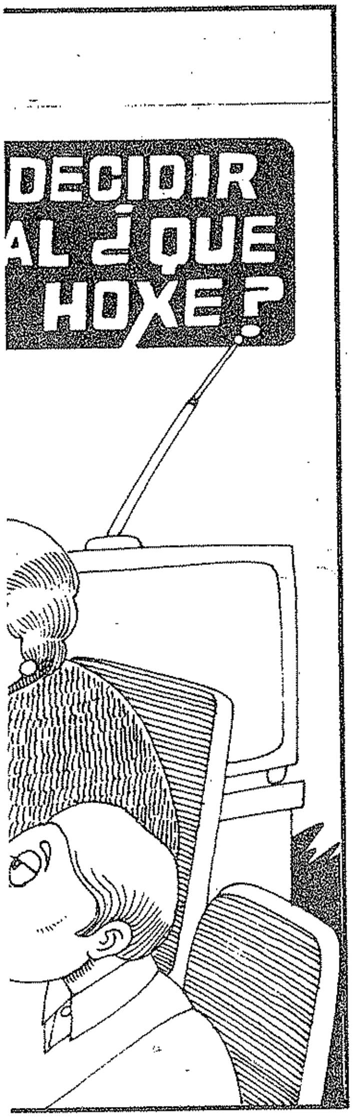

A verdade é aceda

Por TAREIXA NAVAZA GONZÁLEZ

Asistimos, estes días, ás denuncias do PP ó PSOE sinalando que nunca houbo en España tanta corrupción desde a Restauración e que Felipe González ten alerxia á liberdade. ¡Qué desmemoria tan perigosa e canto infantilismo! O mestre Haro Tecglen lémbralles ós políticos do PP as épocas do enchufismo, estraperlo, das mortes, do silencio imposto ós cidadáns coa ameaza da cadea. Fraga fixo listas negras con desterros e despidos. Esquecen os populares cando no 71 a censura española suspendeu a edición da revista «Triunfo», ou cando no 63, cento dous intelectuais deron a coñecer, unha carta, contra a tortura á que Fraga contestou no xornal «El Español» dicindo: «Ditos intelectuais son utilizados ó servicio dunha campaña política, voluntaria ou involuntariamente, con desprezo do prestixio profesional». O mesmo señor Fraga xustifica no ano 69 o estado de excepción decretado por Franco para «loitar contra as accións minoritarias sistematicamente dirixidas a altera–la paz española». Sen saírmos de Galicia, temos que lembrar as acusacións de Ceferino Díaz, PSOE, ó PP, de «facer favores con fondos públicos como se fosen particulares». Beiras, BNG, considera que «o PP fai política antigalega e acúsao de emprega–lo fondo das FAVAS (Fondo para adquisición de vontades e actitudes serviles)». E toda a oposición afirma que están deteriorando a función do Parlamento. Algo lóxico, cando un se rodea de persoas máis dóciles e serviles ca competentes. E que dicir da situación da Universidade ou do que está a acontecer en Ferrolterra, onde 150.000 persoas están xa cansas dunha loita que se converte en cabreo permanente, mentres Xoan Fernández, case culpa ós traballadores da súa precaria situación, e non esquezamos que o subdirector da súa consellería necesita dun intérprete para contestar ós xornalistas. Luis Alvarez Pousa escribía que o señor Fraga, a través de Sixto Seco está a utiliza–la persoa de Ramón Piñeiro para enche–las súas necesidades de autoctonía. Hai que recoñecer que a verdade é aceda e amarga; pero amais da memoria estamos a perde–las maneiras.